

κλοπή με την ίδια αγαθότητα όπως και στις καθημερινές εργασίες.

Το χιούμορ και η ειρωνεία, συστατικά στοιχεία στη δουλειά του Μποτέρο, δεν καυτηριάζουν μόνο παπάδες, άρχοντες και αστούς, αλλά και το ίδιο το κοινό, όταν το οπτικό του πεδίο διεγείρεται από την ταυτόχρονη παρουσία του μέγιστου και του ελάχιστου. Αυτή η τεχνική αντιπαράθεση μεγεθών, η εμφύτευση του μικρού στο μεγάλοςχημο, τα αδιόρατα μάτια τοποθετημένα στο τιτάνιο σώμα, δεν υποβοηθά μόνο την υπογράμμιση της διόγκωσης. Με τρόπους αποχρώσεως, αυτός ο μάστορας αφαιρεί τη σοβαρότητα του θεατή και τον ευθυγραμμίζει σε σάτυρα όχι μόνο κοινωνικής υφής αλλά και τον ωθεί σε ατομικό αυτοσαρκασμό. Ο τερατώδης εγωισμός αποκαλύπτεται και πέφτει φαρδύς πλατύς από τις μικρογραφίες των βαμμένων νυχιών κάποιας γυναίκας.

Την ίδια στιγμή, άλλη πτυχή του βίου αναγγέλεται. Ένα γιγάντιο ακλάδι περικλείστο φέρνει στο φως η μοναδική δίοδος του μέσω της μινιατούρας σκουληκιού που φυσικότερα εξέρχεται από την απειροελάχιστη τρύπα σκαμμένη στη σάρκα του φρούτου.

Αντίκρου στο απροσμέτρητο ο λατινοαμερικανός εικαστικός προβάλλει την εμβληματική περιορισμένη εικόνα μας μέχρι τα άκρα και συχνά ανακουφίζει με γέλιο τη βαθύτατη άγνοιά μας για ό,τι μας περιβάλλει. Το σφίγος, η ηδυπάθεια, η αλήθεια συνιστούν τα θέλητρα της τέχνης του και σε μαγεύει ή τις αντιστέκεσαι και υπολογίζεις τις μορφές με τη λογική του μέτρου.

Αθηνά Παπαδάκη

Minima

Στο τελευταίο μυθιστόρημά του *Everyman* (Houghton Mifflin Company, σελ. 182, \$24) ο Φίλιπ Ροθ καταπιάνεται με δύο αρχέγονα θέματα, τη σαρκική επιθυμία και το θάνατο, θέματα με τα οποία ο σπουδαίος αμερικανός συγγραφέας είναι αρκετά εξοικειωμένος και που φαίνεται να του έχουν γίνει εμμονές πλέον, αν κρίνω και από τα δύο αμέσως προηγούμενα βιβλία του, το *Human Stain* και το *The Dying Animal*, όπου ο σαρκικός πόθος σε άντρες μεγάλης ηλικίας είναι η δύναμη που καθορίζει τα πάντα. Ο πρωταγωνιστής του μυθιστορήματος δεν έχει όνομα, κάτι που με κάνει να ψυλλιάζομαι ότι ίσως είναι ο ίδιος ο Ροθ. ■ Στο βιβλίο της *What it used to Be Like – A Portrait of My Marriage to Raymond Carver* (St. Martin Press, \$25.95) που μόλις κυκλοφόρησε, η Μαριάν Μπαρκ Κάρβερ, πρώην σύζυγος του Ρέιμον Κάρβερ, αναφέρεται διεξοδικά στο πώς ήταν η ζωή της με τον Ρέι τα είκοσι χρόνια που ήταν μαζί. Είχαν ήδη δυο παιδιά όταν μόλις ήταν 18 χρόνων και ήταν εκείνη που εργαζόταν για να τελειώσει τις σπουδές του στο κολέγιο ο Κάρβερ. Με απλή γλώσσα γεμάτη ποίηση, η Μαριάν Κάρβερ, στο βιβλίο της *Πώς ήταν*, ζωντανεύει τα νεανικά χρόνια της στέρησης που μοιράστηκε με τον μεγάλο αμερικανό συγγραφέα, χρόνια που του έδωσαν ιδέες για πολλά από τα διηγήματά του που αναφέρονται σε πικραμένες, εργαζόμενες συζύγους... ■ Υπάρχει κανένας σοβαρός άνθρωπος που να μην έχει καταλάβει τις επιπτώσεις στον πλανήτη Γη του φαινομένου του θερμοκηπίου; Ναι, ασφαλώς υπάρχει. Είναι ο πρόεδρος Μπους, ο υπουργός του επί του περιβάλλοντος, και οι εταιρείες πετρελαίου BP και Shell, ακολουθούμενες κατά πόδας από την Exxon. Το πόσο σοβαρά είναι τα πράγματα, το βλέπουμε από τις καταστροφικές περιβαλλοντικές του

καιρού. Αλλά πρόσφατα κυκλοφόρησαν τρία νέα βιβλία για να επιβεβαιώσουν τους φόβους όσων όντως ανησυχούν. Είναι το *The Weather Makers: How man is changing the Climate and What It Means for Life on Earth* του Tim Flannery (Atlantic Monthly Press), το *Field Notes from a Catastrophe: Man Nature, and Climate Change* της Elizabeth Kolbert (Bloomsbury) και το *An Inconvenient Truth: The Planetary Emergency of Global Warming and What We Can Do About It* του πρώην αντιπροέδρου των ΗΠΑ Al Gore (Melcher Media/Rodale). Ξεφυλλίζοντας αυτά τα βιβλία μαθαίνουμε ότι αν η μέση θερμοκρασία του πλανήτη ανέβει κατά 5 βαθμούς Φαρενάιτ, η στάθμη της θάλασσας θα ανέβει κατά 23 μέτρα. Τι σημαίνει αυτό; Θα εξαφανιστούν όλα τα λιμάνια της νησιωτικής Ελλάδας και όλες οι παραλιακές της πόλεις. Στην Κίνα θα πρέπει να μετακινηθούν 250 εκατομμύρια πληθυσμού, στις ΗΠΑ 50 εκατομμύρια, ολόκληρο το Μπανγκλαντές (120 εκατομμύρια) θα χρειαστεί να μετακομίσει καθώς και 150 εκατομμύρια Ινδοί. Μην ανησυχείτε όμως (και βέβαια αστειεύομαι), αφού θα πάρει πολύ χρόνο να γίνει το κακό αφού τελευταία φορά που ο πλανήτης μας ήταν 5 βαθμούς πιο κρύος ήταν πριν τρία εκατομμύρια χρόνια... ■ Εάν θέλετε να κάνετε διάλειμμα μεταξύ δύο τευχών των (δε)κάτων, συνιστώ ανεπιφύλακτα το 73ο τεύχος (Ιούνιος 2006) του *Εντευκτηρίου*. Πολλά πράγματα μου άρεσαν σ' αυτό το τεύχος και δεν ξέρω τι να σας πρωτοπροτείνω. Ξεκινάω με τα ποιήματα του εκλιπόντος Στέφανου Μπεκατώρου, κάνα δυο του Γιάννη Υφαντή και το διήγημα της Έρης Σωτηροπούλου. Σίγουρα στο φάκελο με τις «19 Νέες Φωνές» οι περισσότερες είναι πολύ καλές, αλλά εγώ ξεχώρισα τα δύο μικρά πεζά του Σίμου Τσακίρη καθώς και τα ποιήματα της Πέλας Σουλτάτου και της Μαρέτας Σιδηροπούλου. Αν διακρίνω κάτι

κοινό στις «19 Νέες Φωνές»; Μάλλον ναι. Θα έλεγα: το σφρίγος, τη δροσιά, το άξαφνο, την έκπληξη, την πρωτοτυπία, το θράσος και την ξεγνοιασιά της νιότης. Εκείνο που τα χαλάει κάπως όλα με τις Νέες φωνές είναι οι φωτογραφίες των 19 στη σελίδα 60. Βγήκαν πολύ σκούρες, σχεδόν μια μουτζούρα, και οι 19 νέοι και νέες μοιάζουν πιο πολύ με φυλακισμένους ή καταζητούμενους ή κατάδικους παρά με συγγραφείς. Φυσικά, επειδή οι παρουσιαζόμενοι είναι νέοι, αν υπήρχε αναπτυγμένη η αίσθηση του χιούμορ ο Κορδομενίδης θα μπορούσε να ονομάσει το αφιέρωμα αυτό *Να ένα ακλάδι...* ■ Ακόμα, σε όσους αρέσει η καλή ποίηση, για δύο μόνο λόγους συνιστώ το 27ο τεύχος του περιοδικού *Ποίηση*. Ο ένας είναι τα δεκαεφτά ποιήματα του Τσαρλς Σίμικ και όχι Σίμιτς που τον θέλει η μεταφράστρια Ελεάνα Πανάγου και ο άλλος είναι τα τέσσερα ποιήματα του Χάρη Ψαρρά. ■ Ευτυχώς που δεν πήρε καμιά πρωτοβουλία η κυβέρνηση ή η υπουργός Εξωτερικών ή το παιδί σχετικά με το άγριο σφυροκόπημα του Λιβάνου από το Ισραήλ. Αν έπαιρναν θα ήταν μια πρωτοβουλία σαφώς υπέρ της υπερδύναμης και κατά της Χεζμπολάχ. ■ Στη γενική απεργία της περασμένης άνοιξης, άντρας των ΜΑΤ φέρεται ειπών σε συνταξιούχο «Γύρνα σπίτι σου παλιόγερε». Ωραία! Είκοσι πέντε χρόνια μετά τα περίφημα «περήφανα γηρατειά» του Ανδρέα Παπανδρέου φτάσαμε στα περίφημα «απαξιωμένα γηρατειά» του Κώστα Καραμανλή. ■ «Όλα λειτούργησαν άψογα», μας είπαν ότι ένας ούτε δύο αλλά τέσσερις υπουργοί της Νέας Διακυβέρνησης, σχολιάζοντας την αντίδραση της κρατικής μηχανής στους καταστροφικούς εμπρησμούς της Χαλκιδικής όπου κάηκαν 50.000 στρέμματα δάσους. Φανταστείτε πόσες χιλιάδες στρέμματα θα είχαν καεί αν δεν είχε

λειτουργήσει άψογα ο κρατικός μηχανισμός. Να θυμίσω ότι και μετά τη φωτιά που έκαψε τη Σάμο προ δεκαπενταετίας τα ίδια είχε πει ο τότε πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, τα ίδια έλεγαν και οι διάφοροι υπουργοί του ΠΑΣΟΚ, τα ίδια δε είπε πριν από έναν χρόνο για τη βιβλική καταστροφή της Νέας Ορλεάνης ο πρόεδρος Μπους. Φαίνεται ότι η φράση-κλειδί «Όλα λειτούργησαν άψογα» είναι η συνταγή άμυνας της εκάστοτε εξουσίας για να καλύπτει την ανεπάρκειά της. Το πιο ωραίο όμως το είπε μια γυναίκα, θύμα των καταστροφών της Χαλκιδικής: «Μόνο η θάλασσα μάς έμεινε, γιόκα μου, μόνο η θάλασσα δεν έπεσε θύμα της φωτιάς». ■ Ένα από τα ωραιότερα για τα συνέδρια το είπε η γερόντισσα Γαβριηλία: «Συνέδρια: όταν οι άνθρωποι που δεν μπορούν να κάνουν τίποτε μαζεύονται για να καταλήξουν να πουν ότι τίποτε δεν μπορεί να γίνει». ■ Μια από τις μεγαλύτερες ανοησίες δημοσιεύτηκε σε Κυριακάτικο φύλλο μεγάλης κυκλοφορίας εφημερίδας στις 3 Σεπτεμβρίου 2006 και την υπογράφει κάποιος Θεόφιλος Τραμπούλης, ο οποίος αναφερόμενος στο περιοδικό *Πάλι*, γράφει ότι «αποτύπωνε τη χαώδη ελευθεριότητα, την υφολογική εξέγερση, τη νοηματική αναρχία που αποτέλεσε τις βάσεις του πολιτικού και αισθητικού κινήματος που αποκαλούμε κάπως ισοπεδωτικά μεταμοντερνισμό. Αρκεί να δει κανείς την εξέλιξη των συντελεστών του. Πρόκειται για νίκες καταστραμμένων ζωών: ο Νάνος Βαλαωρίτης ήταν για χρόνια καθηγητής στο Πολιτειακό Πανεπιστήμιο του Σαν Φρανσίσκο και τώρα ζει γέρος ποιητής στην Αθήνα». Δηλαδή, ένας άνθρωπος που γεννήθηκε το 1921 δεν είναι φυσικό σήμερα να είναι γέρος; Αφού δε έζησε στην πρωτεύουσα της Ελλάδας για πάνω από 40 χρόνια δεν θεωρείται φυσικό να επιστρέψει

και να ζει σήμερα στην Αθήνα; Όσον αφορά δε την τρίτη κατηγορία που προσάπτει στον Βαλαωρίτη ο κατήγορός του, εκείνη του ποιητή, αφού ήταν όλη του τη ζωή ποιητής, τώρα που βγήκε στη σύνταξη θα έπρεπε να αλλάξει επάγγελμα; Δηλαδή, είναι κακό να ζεις στην Αθήνα, να είσαι ποιητής και γέρος; Μα είναι στα καλά του ο άνθρωπος; ■ Δεν κατάλαβα καλά το νόημα της επίδειξης ομοιωμάτων αγελάδων σε διάφορα κεντρικά σημεία της Αθήνας στο πλαίσιο της έκθεσης Cow Parade. Στόχος της ήταν να εξοικειωθούμε πιο πολύ με τις αγελάδες; Να τις αγαπήσουμε, να γίνουμε χορτοφάγοι και να μην τρώμε το κρέας τους; Ή να μάθουν τα παιδιά από πού βγαίνει το γάλα; ■ Ειδήσεις από το χώρο της έρευνας και της τεχνολογίας: νέες έρευνες λένε πως δημιουργικοί άνθρωποι, όπως οι καλλιτέχνες και οι συγγραφείς, έχουν την τάση να είναι περισσότερο άπιστοι από μη δημιουργικούς ανθρώπους... Όσοι έχουν κάποια ερωτική σχέση έχουν λιγότερο στρες από εκείνους που δεν έχουν έναν ερωτικό σύντροφο... Τα κινητά αυξάνουν το άγχος, την αγωνία και τις ανησυχίες... Νυχτερίδες με μεγάλα μυαλά έχουν μικρούς όρχεις... Ο βόρειος μαγνητικός πόλος της Γης μετακινείται δυτικά από τον Καναδά προς τη Σιβηρία... Και, τέλος, πολωνοί αρχαιολόγοι ισχυρίζονται ότι βρήκαν τα οστά του Νικόλαου Κοπέρνικου. ■ Εξετάζεται η ακρίβεια της φήμης για βιβλιοπωλείο που ετοιμάζεται να ανοίξει μια κυρία στην Τήνο με την επωνυμία «Περί τίνος πρόκειται». ■ «Live your myth in Greece», syntactically it doesn't mean a thing.

Ελαχιστότατος